Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 122. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 28-го ЧЕРВНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 28, 1956. No. 122. VOL. LXIII.

СЕНАТ УХВАЛИВ 34.7 БІЛЬЙ. НА ОБОРОНУ КРАЇНИ

ВИДАТКИ НА ЛЕТУНСТВО ЗБІЛЬШИВ ПРОТИ ВОЛІ УРЯДУ НА 960,000,000 ДОЛЯРІВ

Вашингтон. — Сенат по завзятій боротьбі ухвалив 25 червня видатки на оборону країни в сумі 34,700,000,000 долярів. Завзята боротьба йшла за те, які видатки треба признати на розбудову летунства. Сенат хотів збільшити запропоновану урядом суму на цю ціль на більш як на один більйон долярів. Президент Айзенгавер був проти цього збільшення і всі представники уряду, які зізнавали на сенатських комісіях, заявляли, що ЗДА мають найсильніше летунство в світі, але сенатори не погодилися з цими заявами уряду і обурені заявою секретаря оборони Чарлза Е. Вилсона, який назвав змагання Сенату збільшити видатки на летунство „недоречними", збільшили видатки на летунство на суму 960,000,000 долярів. Цю ухвалу Сенату вважають в політичних колах за поразку уряду президента Айзенгавера і за перемогу демократичного проводу в Сенаті, головним чином сенатора Линдона Б. Джансона — провідника демократичної більшости в Сенаті. За збільшення видатків на летунство голосували 48 сенаторів, проти було 40 сенаторів. Голосування йшло по партійній лінії, але 5 республіканських сенаторів голосували з демократами, а 3 демократи з республіканцями, які були проти збільшення. Всі сенатори, присутні в Сенаті, в числі 88 голосували за тим, щоб видатки на оборону становили 34,700,000,000 долярів. Ця сума розділена на окремі роди зброї таким способом: фльота — 9,999,997,000 долярів; армія — 7,545,787,000 дол.; летунство — 17,730,000,000 долярів. Палата Репрезентатів признала на оборону країни видатки в сумі 33,635,066,000 долярів. Окрема конференція, складена з сенаторів і конгресменів, має узгіднити ті різниці, які є в обох законопроєктах, і після затвердження обома палатами Конгресу той законопроєкт відошлють до підпису Президента. Демократичний сенатор Ричард Б. Рассел, голова Сенатської Комісії Збройних Сил, гостро критикував секретаря оборони Чарлза Е. Вилсона за те, що він назвав „недоречними" змагання Сенату збільшити видатки на летунство. Рассел закидав Вилсонові пиху і ігноранцію та абсурдність і нерозуміння справи.

Державний секретар Доллес проти припинювання допомоги Югославії

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес, виступаючи в сенатській комісії закордонних справ, перестерігав проти припинювання американської допомоги для Югославії, бо це могло б мати некорисні наслідки для американської закордонної політики. Водночас із цим Доллес домагався дуже рішуче, щоб Сенат затвердив у цілості запропоновану урядом програму допомоги для закордону, що її висоту встановлено на 4,502,000,000 долярів й осуджував намагання деяких сенаторів зменшити запропоновану суму на яких два більйони долярів. Торкаючись дальших питань закордонної політики, Доллес заявив, що він вже давніше передбачував конечність зменшення скількости американських військ в таких базах, як Ісляндія та в інших країнах світу. Сенатор Волтер Ф. Джордж, голова комісії, заявив після двогодинної сесії комісії, що він підтримує теж погляд Доллеса про конечність втримання допомоги для Югославії, бо припинення цієї допомоги могло б штовхнути Югославію вже цілком у совєтський табір. В запропонованій урядом програмі закордонної допомоги для самої Югославії визначено суму 15,000,000 долярів, крім суми призначеної на спеціяльну мілітарну допомогу.

В травні кошти прожитку збільшилися до рекордового рівня з 1953 року

Вашингтон. — Статистичне Бюро департаменту праці повідомляє, що в травні цього року кошти рожитку значно збільшилися і дійшли до рекордового досі рівня, який був в жовтні 1953 року. Збільшення коштів прожитку становить аж 0.4 відсотка, і індекс в травні виносить 115.4 відсотка в порівнянні з цінами з 1947-1949 років, коли індекс рівнявся 100. Індекс коштів прожитку в травні минулого року був на 1.1 відсотка менший. Ціни на харчі збільшилися в травні на 1.3 відсотка. Урядовці з департаменту праці передбачають, що ціни на харчі будуть збільшуватися аж до осени, коли буде відомий вислід цьогорічних жнив. Гадають, що індекс коштів прожитку в червні цього року дійде до нового рекорду. Це збільшення коштів прожитку матиме вплив на збільшення заробітної платні робітників деяких категорій. Робітник із трьома членами родини пересічно заробляв тижнево 71.95 доляра, а самотний по 64.62.

В АМЕРИЦІ

● Декан Медичного Факультету Північно - Західнього Університету в Шикаґо, Іллиной, д-р Ричард Янг твердить, що це є „нелогічно" намовляти людей покидати працю в 65-му році життя. Висилаючи на емеритуру, треба брати до уваги бажання працівника, його психічні потреби та його здібність до дальшої праці.

● У Канаді минулого року зареєстровано 2,900,000 особових і 900,000 тягарових авт. Отже, в Канаді одно авто припадає на кожну четверту особу. Сподіваються, що в 1965-му році у тій країні одно авто припадатиме на кожну 3.3 особи.

● У 1955-му році в авіяційному промислі ЗДА працювало 750,900 людей, які пересічно заробляли на тиждень по 89.62 доляра, — на 31 відсоток більще два такі самі нові будинки поштового уряду.

● Губернатор Гарриман запропонував на конференції губернаторів в Атлантік Ситі, Н. Дж., збільшити число вільних від праці триденних „вікендів". Такі триденні „вікенди" пропонує він запровадити в лютому (День Президента), в травні (День Героїв), в жовтні (День Колюмба) та в листопаді (День Ветеранів). Третій день кожної з цих вільних від праці триднівок має припадати на понеділок.

● У Ню Йорку відкрито на розі Бродвею та 67-ої вулиці новий будинок поштового уряду з охолоджуванням повітрям. В найближчому часі відкриють ще два нові будинки поштового уряду.

● Губернатор Кентоки А. Б. Чендлер заявив, що він радо погодився б кандидувати на віцепрезидента, якби губернатор Аверелл Гарриман на це погодився. Чендлер стоїть на чолі 30-членної делеґації свого стейту на Демократичну Номінаційну Конвенцію.

● У Ню Йорку наприкінці цього тижня відбудеться 60-річна конвенція органістів, в якій братиме участь коло 1.500 делеґатів. 1.200 делеґатів, які вже прибули на цю конвенцію, оглядають органи в нюйоркських храмах.

Республіканські губернатори домагаються, щоб Айзенгавер кандидував на президента

Атлантік Ситі. — Двадцять республіканських губернаторів, що брали участь в діловій сесії 48 губернаторів ЗДА в Атлантік Ситі, заявилися за тим, щоб президент Айзенгавер взяв участь у цьогорічних виборах, стараючися про поновне номінування і про переобрання. Таку заяву склали згадані губернатори в окремій петиції, висланій на руки президента Айзенгавера. Справи поновної кандидатури віцепрезидента Ніксона в петиції не порушено, бо проти цього могли б бути деякі з губернаторів. В петиції губернатори висловили своє повне довір'я і признання для провідництва Айзенгавера і впевнення, що ніяка інша людина у ЗДА не має стільки практичного досвіду та знання і здібности виконувати уряд президента, як Двайт Айзенгавер. Петицію передано Айзенгаверові через Говарда Пайла, що репрезентував Білий Дім на конференції губернаторів в Атлантік Ситі.

ЗДА будуть випробовувати керовані ракети на англійських островах

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес і англійський амбасадор сер Роджер Мейкінс підписали договір, згідно з яким ЗДА зможуть випробовувати свої далекосяжні ракети над англійськими водами та на англійських островах. Досі ЗДА випробовували ці ракети на просторі 1,000 миль від Флориди, тепер цей простір збільшено в п'ять разів. Ці проби відбуватимуться на обширі від Флориди до англійського острова Асцензен на південному Атлантику. Дотеперішні проби сягали тільки поза англійські острови Багама. Острів Асцензен лежить на південному Атлантику по половині віддалі між Африкою та Південною Америкою.

На будову шляхів признав Конґрес понад 33 більйони

Вашингтон. — Конґрес 25 червня вислав до підпису Президентові законопроєкт про видатки на будову шляхів в сумі 33,480,000,000 долярів. Сподіваються, що Айзенгавер негайно підпише цей законопроєкт і вже в неділю, 1-го липня подорожчає на один цент від ґалона газоліна до авт. Окрема конференція, складена з сенаторів і конґресменів, узгіднила різниці в законопроєктах Сенату і Палати Репрезентантів, і обидві палати їх затвердили, так що після підписання Президентом цей законопроєкт стане законом і почне діяти 1-го липня цього року. За цю суму мають збудувати 41,000 миль нових модерних автострад, які об'єднуватимуть всі столиці стейтів та 90 відсотків всіх більших міст, які мають більше як 50,000 мешканців. Уряд має видати на будову шляхів 26,000,000 долярів, а решту мають дати стейти. Згідно з цим законом будуть збільшені податки від газоліни з двох центів від ґалона до трьох центів. Податки від автових опон виноситимуть по 8 центів від фунта (тепер 5 центів), а податки від тягарових авт і автобусів виноситимуть по 10 відсотків від ціни возів (досі вони становили 8 відсотків вартости воза).

Заарештовано змовників, які хотіли вбити кубинського президента

Мехіко Ситі, Мехіко. — Мехіканська поліція заарештувала кільканадцятьох кубинських політичних еміґрантів, які плянували вбити президента Куби Ф. Батісту Облава на змовників відбулася ще наприкінці минулого тижня, але поліція аж тепер про неї повідомила. Заарештовані кубинці призналися, що плянували вбити генерала Батісту. Один із змовників мав, на випадок потреби, пожертвувати своє життя, щоб виконати цей плян. На чолі змови стояв Фідел Кастро Руз, який був головою подібної змови в 1953 році.

Студентські заворушення і генеральний страйк спаралізували життя в Перу

Ліма. — В Перу почався страйк 150.000 працівників торговельних компаній, до яких приєдналися теж і робітники індустрійних підприємств. Одночас із цим в Лімі та в інших містах виникли бурхливі студентські заворушення. Своїми заворушеннями студенти припинили всю комунікацію в столиці країни Лімі, як теж у пристані Калляо. Протестуючи проти підвищення оплат за їзду трамваями й автобусами, студенти перевертали і палили трамвасві вози й автобуси, або ж і нищили їх камінням та палицями. В центрі Ліми демонстранти повибивали вікна в Континентальному Банку і виставові шиби в крамницях, що не зважаючи на страйк, залишилися відкритими. Під час заворушень багато осіб було поранено склом і камінням. Поліція стріляла до демонстрантів, які не хотіли розходитися. У зв'язку із страйком і заворушенням президент Перу ген. Мануель Одрія проголосив у вівторок 26 червня увечорі завішення деяких конституційних прав на протяг 30 днів. Розпорядок президента дає право поліції переводити ревізії й ув'язнення, забороняє громадянам збиратися на вулицях в кількості більше як три особи і встановляє видавання спеціяльних дозволів на виїзд закордон.

В Ґватемалі оголошено вийнятковий стан

Ґватемаля.. — Уряд оголосив повний вийнятковий стан на 30 днів і тепер ця країна знаходиться на воєнному становищі. Уряд президента Карльоса Кастілльо Армаса вже кілька разів заявляв, що комуністи плянують захопити владу в країні. Ще в неділю уряд оголосив був „стан поготівля", бо комуністи на своїх зборах почали роздавати прокомуністичні летючки. Вчора вночі, 25-го червня, комуністи разом із студентами зорганізували нову демонстрацію, під час якої вбито чотирьох студентів, а 18 було поранених. Тепер в Ґватемалі дбає про порядок армія. В неділю уряд повідомив був про заарештування 50-ох комуністів. Поліція перевела арешти після того, як на вічу, скликаному для відзначення 12-ої річниці повалення диктатора Х. Убіко, почали виступати проти теперішнього демократичного уряду президента Карльоса Кастілльо Армаса та роздавати летючки проти взаємного порозуміння Ґватемалі із ЗДА. В цих летючках домагалися скасування заборони комуністичної організації. З близьких до президента кол заявляють, що припинення деяких конституційних прав дасть змогу урядові переводити арештування та переслідувати комуністичних аґітаторів, або засуджувати їх на вигнання.

ДИСКУТУЮТЬ СПРАВУ АЛЬЖИРІ

Три делеґати до Об'єднаних Націй, Гунавардене від Цейлону, Джела Абдог від Ірану та Ерве Альфан від Франції дискутують перед початком офіційних нарад про можливість полагодження альжирської проблеми.

Південна Корея домагається зірвання перемир'я

Сеуль. — Президент Південної Кореї Синґман Рі зажадав зірвання існуючого від липня 1953 року військового перемир'я на Корейському фронті. Він заявив на пресовій конференції, що він від самого початку був противником такого перемир'я, не підписав його і вважає, що договір про перемир'я не обов'язує Південної Кореї. Коли ж, мовляв, південно-корейський уряд підпорядкувався тому договорові, то тільки тому, що він хотів дати шанс здобути з'єднинення Кореї мирним шляхом. Тим часом впродовж останніх трьох років показалося наявно, що ніяке договорення з китайськими комуністами не можливе і що тільки поворот до тієї військової переваги, що її мали збройні сили Об'єднаних Націй під час Корейської війни, може розв'язати проблему Кореї по лінії справедливости. Синґман Рі добачає головну перешкоду в мирній полагоді проблеми з'єдинення Кореї в приявності на терені Північної Кореї 300,000 комуно - китайської армії. Коли китайці відійшли до дому, то з'єдинення Кореї прийшло б „автоматично" — запевнив понад 80--літній президент Синґман Рі. Він признав, що Південна Корея не може сама приступити до офенсивної акції проти комуністів, бо це позбавило б її симпатій у західньому світі і вона опинилась би в політичній ізоляції.

Єгипетський президент заперечує, наче б мав завеликі амбіції

Каїро. — Вибраний в останню неділю президентом Єгипетські республіки фактичний диктатор Єгипту полковник Ґамаль Абдель Нассер у заяві, приготованій для лондонського щоденника „Дейлі Гералд", органу Партії Праці, заперечив газетним поголоскам, наче б його амбіцією було стати володарем усіх арабських країн. Він заперечив теж, наче б він ставився вороже до Англії і наче б змагав до війни на Середньому Сході. Він назвав деякі відомості, які кружляють в англійській пресі і в англійських політичних колах про Єгипет — „абсурдними". Правдою є — заявив Ґамаль Абдель Нассер — що в історії Єгипту відкрилась зовсім нова сторінка з моментом, коли Єгипет став зовсім суверенний і не стало ні одного чужого вояка на його території. Єгипет, мовляв, хоче „правдивої приязни і кооперації" і вважає, що є багато ділянок, в яких Єгипет може співпрацювати льояльно з Англією з користю для обох держав. — В іншому інтерв'ю, з американською журналісткою Еліс Паттерсон з газети в Лонґ Айленді в Ню Йорку, єгипетський президент заявив, що він бажає собі приязних взаємин зі З'єдиненими Державами: „з свого боку, заявив він, зроблю все, що тільки зможу".

Тіто підписав договір з Румунією

Букарешт. — Наприкінці триденної візити Тіта в столиці Румунії Букарешті підписано у вівторок 26 червня договір про тіснішу співпрацю між тими державами і їх комуністичними партіями. У проголошеному комунікаті говориться загальниками про те, що покращання юґославсько-румунських взаємин „є поважним причинком до миру і співпраці в південно-східній Европі та у світі взагалі". Спільну заяву підписали Тіто і румунський прем'єр Хіву Стойка. На прийнятті в юґославському посольстві журналісти запитали Тіта, чи він думає, що підписаний договір допоможе сателітним державам визволитися з-під диктату Москви. Тіто дипломатично відповів: „Чому ви все називаєте їх сателітами? Я зауважив, що Румунія є державою, в якій румуни можуть говорити все, що думають". Все ж за коментарями закордонної преси — головною ціллю подорожі Тіта до Румунії було нібито підтримання „тітоїстських" рухів в сателітних краях в їх спротиві проти повного підпорядковування себе волі Москви. На осінь передбачено ревізиту румунських комуністів в Белґраді.

Відбулося посвячення пам'ятника на могилі през. А. Лівицького

Мюнхен. — В неділю 17-го червня ц. р. відбулося на „Вальдфрідгоф" у Мюнхені урочисте посвячення пам'ятника на могилі сл. п. президента Андрія Лівицького. Панахиду служило духовенство під пров. прот. Дубицького, який також сказав коротке слово. Від Вик. Органу УНРади промовляв п. С. Довгань, а від поневолених народів СССР член управи Ліґи п. Катемір. Були присутніми дружина пок. през. А. Лівицького Марія і син Микола та дальші члени родини, члени УНРади, представники громадських установ поневолених народів.

Пам'ятник, запроєктований скульптором Сергієм Литвиненком, побудовано заходами ВО УНРади на кошти зібрані минулого року громадянством в ЗДА.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ НЕ ХОЧУТЬ РАДИТИ ПРО АЛЬЖИР

ТУНІЗІЯ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ВІД ПЕРЕГОВОРІВ З ФРАНЦІЄЮ

Об'єднані Нації. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй відкинула у вівторок 26 червня 7-ми голосами проти двох внесок 13 азійських і африканських держав, щоб на денний порядок нарад поставити справу відносин в Альжирі. „За" тим внеском голосував тільки Іран, як єдина мохаммеданська держава в Раді Безпеки, і Совєтський Союз. Репрезентант Ірану, д-р Джаб Абдог, підтримуючи внесок африкансько-азійських держав, членів Об'єднаних Націй, вказав на сильний протифранцузький рух в азійських і африканських країнах у зв'язку зі справою Альжиру та звернув увагу на перманентну війну, яка настала в Альжирі. Тому, мовляв, не можна викликати враження, що Об'єднані Нації не хочуть ставати в обороні малих народів проти великих. Совєтський представник Соболєв не боронив азійсько-африканського внеску, тільки старався відложити голосування над тим внеском, хоч би навіть на необмежений час, або бодай на п'ять днів, поки не дістане нових інструкцій з Москви. Американський репрезентант Кебот Ладж склав заяву, що З'єдинені Держави бажають „дійсно конструктивної" розв'язки французько-африканських взаємин, але є переконані, що теперішня дебата на Раді Безпеки не допоможе справі такої розв'язки. Представник Франції Ерве Альфан заявив, що у становищі Франції не прийшла ніяка зміна від грудня мин. року, і що Франція надалі „рішуче противиться", щоб справою Альжиру займалися Об'єднані Нації. У голосуванні — як уже згадано — 7 членів було „проти" азійсько-африканського внеску, 2 „за" і 2 (Нац. Китай і Югославія) — стрималися від голосування. В голосуванні над внеском Соболєва, щоб справу відкласти, з визначенням терміну найближчого засідання або й без визначення його, сім членів висловились „проти", три стримались, а тільки сам Соболєв голосував за своїм внеском. — Тим часом в Альжирі продовжується війна Франції проти партизанів. Вчора повідомлювано про 80 вбитих партизанів, сьогодні про 60 убитих, водночас щоденно трапляються там акти арабського терору. Впродовж одного тижня, від минулої середи, внаслідок терористичних актів згинуло 9 европейців і 4 африканці. В Альжирі є вже близько 400.000 французького війська. 15.000-на „Армія визволення" альжирських повстанців, як вона офіційно називається, хоч і зазнає величезних втрат, проте постійно доповнюється арабами з сусідніх країн і переходом у підпілля альжирців. Прем'єр самостійної Тунізії Габіб Бурґуіба заявив напередодні наміченої французько-туніської конференції, яка мала на увазі виготовити пакт тісного союзу і співпраці у військовій та дипломатичній ділянках між Францією і Тунізією, що поки на терені Альжиру ведеться війна, Тунізія не переговорюватиме з Францією. Туніський уряд, мовляв, зазнав би такими переговорами в теперішньому часі втрату популярности в народі, а підписаний договір не мав би практичного значення.

Ген. Твайнінґ оглядав летунську школу в Москві

Москва. — Генерал Натан Ф. Твайнінґ і інші члени делеґації американського летунства на летунський показ, який відбувся в минулу неділю в Москві, оглядали у вівторок 26 червня ц. р. совєтську академію летунства ім. Жуковського в Москві. Референт військових справ в „НИ-Таймсі" Г. В. Болдвін, який товаришить цій делеґації в її подорожі, зауважує, що американським гостям показали радше шкільні залі, як залі для ведення дослідів і намічування нових плянів. Проте ген. Твайнінґ і інші американські старшини побачили —як висловився сам ген. Твайнінґ „багато" і це був для нього „найкращий день" під час перебування в СССР. Американським гостям показано різні лябораторії, контрольні кімнати, метеорологічні прилади, радарну й візуальну систему і т. д. Американські старшини ставили запити, на які частинно діставали відповіді, частинно - ні. Летунська Академія, названа у честь піонера совєтського летунства, померлого Ніколая Жуковського, була основана в 1919 р. Навчання триває там 5 років. Академія поділена на факультети. Студентів вибирають з-поміж найздібніших летунів і механіків. Є їх тепер в Академії 2,000. Багато з них мають вже старшинські ступні. Ця совєтська летунська школа є сполукою теоретичної і практичної освіти.

В СВІТІ

● У маленькій Ісляндії (вона має всього 160 тисяч населення) недільні вибори до парляменту дали перемогу лівій коаліції, яка використовувала у передвиборчій аґітації демагогічне гасло — ліквідації американської летунсько-морської бази в Кефлявіку, що є єдиним ґарантом безпеки Ісляндії. До нового парляменту ввійде 25 послів із соціялістичного бльоку, 19 консерватистів (втратили два мандати) і 8 комуністів здобули на 1 мандат більше).

● В СССР мають буцімто дозволити більшу свободу в вибиранні кандидатів до низових рад. Невідомо тільки, чи погодиться Москва на те, щоб „безпартійного" вибирали із школою для кандидатури члена компартії. Невідомо також, хто мав би вирішувати „мішані" кандидатури. До цього часу партія просто призначала кандидатів, а вибори були комедією. Тепер нібй має прийти карикатурна „демократизація".

● У Західній Німеччині заснувалась нова політична партія — „вільні народники" з осіб, які відкололись від партії „вільних демократів", що зрадила була коаліцію канцлера Аденауера. На основуючих зборах, що відбулися в минулу неділю у м. Бохумі на Рурщині, присутніх було 600 делеґатів. Нова партія підтримуватиме закордонну політику Аденауера.

● Колишній президент Гаррі Труман мав дійсно рідку в історії нагоду: англійський прем'єр Антоні Іден, запросивши його на обід, запросив також обох колишніх прем'єрів Англії, які урядували в часах президентури Трумана: Винстона Черчила і Клемента Еттлі. Труман був зворушений, сидячи з усіми ними за спільним столом.

● Соціял - демократичні діячі, випущені з східньо - німецьких в'язниць, рішуче заперечують, начебто німецькі комуністи звільнили — як заявляють вони 19,000 політичних в'язнів. Голова соціял - демократичної партії в Західньому Берліні Нойман заявив, що на 80 прізвищ соціялістів, поданих східнім комуністам, ці останні звільнили тільки 18-х. Загалом східньо-німецький уряд не звільнив навіть половини з 690 соціялістів, яких тримає по в'язницях.

● Японські метеорологічні стації у вівторок 26 червня вдосвіта занотували таке саме могутнє атмосферичне потрясення, яке було 21 і 28 травня, при пробних вибухах водневих бомб на острові Бікіні в Тихому океані. За твердженням японських учених того самого дня Совєти перевели новий пробний вибух на Сибірі.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЖИВУТЬ І ОРГАНІЗУЮТЬСЯ

Після виселення решток лемківського населення із займаних ними з давніх-давен земель і розкинення його по віддалених околицях Східніх Прус і Шлезьку, здавалося б, що пропаде всякий слід за цією віткою українського народу, що лемки загубляться в польському морі і втратять не тільки свою племінну лемківську, але й національну українську свідомість.

Але не минуло ще й десятиріччя від розселення лемків, а все ж вістки, одержувані з Польщі, доказують, що вони не пропали для українства, що, поселившись серед польського населення, не тільки зберігають свою мову, традиції й звичаї, але й називають себе українцями, зараховують себе до великого українського народу. Вже в листопаді минулого року одержано з Польщі перші вістки про заснування у Вроцлаві Українського Освітнього Товариства, а тепер у червні ц. р. прийшло повідомлення з Варшави, що там відбувся перший організаційний з'їзд представників українського населення в Польщі, що його кількість встановлює дехто на 200.000 людей. На цьому з'їзді вирішено створити Українське Суспільно-Культурне Товариство і видавати окрему газету для українців у Польщі п. з. „Наше Слово".

Те, що з'їзд і зорганізування цього товариства дозволив польський уряд, щоб приподобатися Москві, і що проходила ця подія у супроводі заяв льояльности до польського уряду та режиму, не применшує ваги й значення факту, що українці в Польщі — не зважаючи на всі, іноді нестерпні умовини свого існування й розсіяння — живуть і, виявляючи свою національну свідомість, організуються у своїх окремішних, українських організаціях і домагаються права зорганізувати навіть своє власне українське шкільництво.

Ця подія є дальшим черговим виявом і доказом не тільки української живучости, але й сили та організованости українського елементу, відірваного від рідної землі, розкиненого по чужому, ворожому до нього морі. Саме ця сила — свідомість і організованість українського елементу — примусила польський уряд дати дозвіл на зорганізування згаданого товариства у Польщі і приймати домагання українців в справі творення українського шкільництва і гуртування українського населення в окремих скупченнях.

Цю силу українського елементу треба підкреслювати тим більше, що живе українське населення в Польщі в дуже невідрадних умовинах. Ще в жовтні минулого року, організуючи Українське Освітнє Товариство, лемки у Вроцлаві жалілися під час засновуючих зборів на „неприличне ставлення" офіційних польських чинників, які забороняли їм творити навіть свої власні хори і драматичні гуртки. На з'їзді представників українського населення в Польщі, що *відбувся 16—18 червня ц. р., делегати скаржилися не тільки* на господарські труднощі, зокрема на недостатню допомогу уряду для переселених з рідних земель українців, але й на вороже, шовіністичне ставлення до українців польського населення та офіційних чинників.

З чималими труднощами мусять зустрічатися організатори українського життя в Польщі і збоку своїх, задурманених москвофільством чи совєтофільством людей. Ворожі вже до самої назви „український" та „українець", розагітовані різними поплентачами заскорузлости, які живуть і діють у безпечних для них особисто З'єдинених Державах Америки, елементи почали розбивати у Вроцлаві організаційні почини, мовляв, там повторюється „стара галицка баламута по національній лінії", яку ведуть „або скриті шкідники, або узкі шовіністи старого ґалицкого типу". Дійшло навіть до того, що деякі з американських „лемківських" газет почали закликати вроцлавських студентів лемків писати доноси до польського уряду проти цих „шкідників і шовіністів", вимагати їх усунення із створеної організації і протестувати проти назви „український", мовляв, „це чиста видумка націонал-шовіністів або маленьких партійних талмудистів, які належать до пережитків ,сталінської епохи' ".

Українці в Польщі перетривали багато: і само переселення, і ворожість та шовіністичне ставлення польського населення й польської влади, і всі заборони та обмеження. І тому треба сподіватися, що перетривають вони й спрямовану проти них кампанію відсталих від життя і дійсности редакторів, тим більше, що й сама американська „Карпатська Русь" признає, що оці „заражені" українством „шкідники і шовіністи" — це не галицькі чи наддніпрянські українці, але таки найщиріші лемківські люди, „родом лемки і виховані в Карпатах". Це ж бо визначає, що колеса життя не завернути, що життя сильніше за всю заскорузлість і назадництво людей, які досі ще нічого не встигли навчитися.

СУПЕРНИЦТВО ІДЕЙ

Віра в можливість чесного суперництва ідей між світами капіталістичним і комуністичним лягла була в основу цілої теорії співіснування, якою американські державні мужі виправдували обидва найважливіші акти, що сталися в історії американсько-совєтських взаємин: визнання совєтського уряду в 1933 році і воєнно-політичний союз з СССР 1942 року. Обидва ці акти пояснювано американському народові тим, що треба рахуватися з „реальним" існуванням СССР, який зайняв місце царської Росії і в рр. 1917-33 закріпив своє існування настільки, що вже не лишилося познак можливости швидкого упадку комуністичного режиму. Коли в р. 1933 говорилось про „нормалізацію" відносин, чи про припинення а н о р м а л ь н о г о стану, при якому не визнається одної з найбільших великодержав на европейському та азійському континентах і не втримується з цією великодержавою ніяких зв'язків, то в 1942 році американсько-совєтські в і д носини перейшли з формального стану підтримування міжнародних зв'язків у стан тісної співпраці. В ході воєнних подій ця співпраця переходила з ділянки суто військової в політичну. Спільні конференції в Тегерані, Каїро, Ялті і Потсдамі мали на цілі спільно впорядкувати повоєнний світ і встановити в ньому такий лад, який усунув би ті елементи, що призвели до вибуху другої світової війни: фашистський імперіялізм, що своїм аґресивним характером став загрозою для всього світу.

Знаємо, як швидко тріснула миляна банька оманної надії таких ідеалістів, як Ф. Д. Рузвелт, що обидві державно-економічні системи можуть спокійно існувати одна поруч одної, торгувати й суперничати. Вибух холодної війни рахує дехто від 1947-го, інші від 1948 року. Але залізна завіса, що її спустили большевики зараз таки в половині 1945 року, на ще гарячих згарищах середньоевропейських міст, відділила непереладною межею два світи. Яке суперництво ідей і яке співіснування двох світів могло бути при умовах ширених совєтською пропаґандою на велетенських просторах, опанованих комуністичною владою, фантастичних казок про західній світ, і тільки спорадичних та дуже туманних відомостей, які просякали крізь залізну завісу із сходу на захід? Про співіснування заговорили совєтські правителі знову щойно під кінець життя Сталіна і після його смерти, коли прийшли до переконання, що провокувати далі війну — небезпечно. „Тісніші контакти" — в офіційній термінолоґії — стали одною з основ, на яких мала опертись нова ера коекзистенції.

У червні й липні минулого року на Женевській конференції „на вершинах" говорено про піднесення залізної завіси, а ще ширше й детальніше була про це мова там же на жовтнево-листопадовій конференції міністрів закордонних справ. Обидва рази нічого з цього не вийшло: обидві конференції розбились не тільки об проблему об'єднання Німеччини, але й об те становище большевиків, яке, власне, виключає вільний обмін ідей в розумінні всіх культурних людей у світі. Тому розпочате большевиками від 20-го з'їзду компартії у Москві проповідування теорії про можливість перемоги комунізму у світі „мирним шляхом", без війни і без насильства, про можливість перемоги комунізму у „вільному суперництві" з ідеолоґією вільного світу, — ніщо інше, як ще одна велика брехня і дальше ширення у світі баламутства.

Звернув на це увагу в своїй промові у Сан Франсіско в минулий четвер державний секретар Дж. Ф. Доллес. Коли совєтська система, — сказав державний секретар, — така чудова, а совєтська ідея така переконлива, то чому большевицькі правителі бояться дати людям свободу вибрати її вільним і несилуваним голосуванням? Чому вони не привернуть права вільного голосування на терені всього Совєтського Союзу, де 200 мільйонів населення пізнали всі ті комуністичні розкоші й принади впродовж 39-річної практики, і чому не дадуть тієї свободи народам Балтики, Чехословаччини, Мадярщини, Румунії, Болгарії, Альбанії? Чому Москва так рішуче, брутально і вперто зберігає поділ Німеччини, замість дозволити німцям, щоб вони, об'єднавшись — негайно в першому загальному голосуванні всі одностайно віддали свої голоси за комуністичний партійний список і ввели на всьому просторі Німеччини комуністичну систему, яка вже 10 років ущасливлює 17 мільйонів німців і якій 50 мільйонів західних німців придивляються з-поза кордону. А ми могли б до цього ще додати, що й Тіто дуже непослідовний, коли приєднується до твердження своїх московських учителів про перемогу комуністичної системи у „вільному суперництві" з демократично-капіталістичною ситемою, але одночасно те „вільне суперництво" розуміє так, що свого приятеля й першого заступника, Міляна Джіласа, викинув з уряду й партії і не дозволяє йому видати ні одної книжки за те, що відважився піддати думку про дозвіл на створення другої, поруч комуністичної, політичної партії в Юґославії.

Абсурдом є говорити про суперництво ідей з комуністичним світом, коли те суперництво в практиці виглядає так: Комуністам вільно видавати у вільних країнах свою пресу й літературу, вільно уладжувати свої збори, скликати під усякими явними й прихованими фірмами різні конґреси і з'їзди, збирати масові підписи під меморіяли і поводитись так, як у Франції, де вони безкарно аґітують у війську проти його старшинського корпусу, чи в Італії, де багатомільйонові концерни явно фінансують протидержавну роботу компартій. Зате не можна навіть уявити собі існування будь-якого демократичного часопису в комуністичних країнах, фільму з демократичною т е н д е н цією, книжки з ворожим комунізмові змістом. Яке це суперництво ідей, коли, як велику „концесію" вільному світові, вважається в Москві дозвіл американському урядові видавати журнал „Америка" в російській мові з накладом „аж" 35 — 50 тисяч примірників на весь терен СССР, при дальшому приглушуванні авдицій „Голосу Америки", Радіовисильні „Визволення" і радіо „Вільної Европи"!

Не може бути вільного суперництва ідей з СССР і його сателітами ,так само, як не може бути свободи в тих країнах, бо вся комуністична система полягає власне на терорі, на насильстві, на переслідуванні всього, що некомуністичне, на недопусканні до голосу не-комуністів. І тому не може бути співіснування, бо нема співмірних величин, нема рівних партнерів із рівними правами. „Суперництво ідей" з комуністами значить у практиці використовування наївности демократів для ведення серед них розкладової к о м у н істичної пропаґанди. Світ наблизиться до оздоровлення, коли замовкнуть теоретики таких нісенітниць як „суперництво ідей" і перестануть ширити баламутство.

Ярослав Курдидик

ЗА ХЛІБ — КАМЕНЕМ...

Поруч завдання — стояти на сторожі світового миру, ЗДА мають ще й інші дуже важливі справи економічного характеру, від упорядкування яких залежить також в не малій мірі добробут і політична стабільність у світі. Це, зокрема, справа допомоги господарськими з а с о б а м и економічно відсталим країнам, щоб поширити добробут у світі і тим самим спаралізувати комуністичні впливи, бо Москва використовує економічну скруту окремих країн для того, щоб завести в них комуністичний п о л і т ичний лад.

Як найбільша світова потуга, ЗДА не вживали ніколи своїх економічних впливів для того, щоб узалежнювати ними якусь державу або накидати їй свій економічний чи політичний уклад. Доказом цього є факт, що ЗДА оподатковують своїх громадян так високо, як мало яка інша країна в світі, з розрахунком, що труд і піт її громадян забезпечать світ від воєн і від заливу його комуністичним к о л о н і я лізмом. Очевидно, що слабо розвинені економічно країни радо користають з економічних благ, які приносять їм ЗДА, і напевне такі імена, як Павл Дж. Гофман, Гаролд Стассен, Б. Бентон увійдуть в історію світової економіки. Їх згадуватимуть у майбутньому, як двигунів всесвітньої відбудови і як людей, що успішно ліквідували біду й злидні.

Проте, деякі держави, що їм ЗДА допомогли звестися на ноги, віддячуються тепер прислівним — „за хліб каменем". Вони переходять до табору т. зв. „економічних ізоляціоністів" та політичних невтралістів, або просто перекидаються на ворожий бік, щоб паплюжити своїх добродіїв. Країн таких, дивним дивом, чимраз більшає.

Для прикладу варто згадати хоч би тітовську Юґославію, що, проковтнувши американські мільйони і озброївши та змодернізувавши за них свою армію, відвертається тепер до ЗДА спиною, а її головний верховод чимчикує до „Московської Каносси", щоб говорити там уже як голова держави, що в середземноморському просторі претендує на не абияку ролю. Варто згадати також про Ісляндію, яка зберегла свою політичну незалежність тільки завдяки тому, що ЗДА взяли її в оборону і захистили спочатку від німецького, а потім від московського колоніялізму. У відплату за це, вона вимагає тепер, щоб ЗДА забрали з її території свої війська і зліквідували летунську та морську базу, яка охороняє безпосередньо самий острів, а посередньо — народи вільного світу.

У подібний, хоч дещо відмінний спосіб „віддячуються" ЗДА Голляндія і Данія, які, відбудувавши за американську допомогу своє зруйноване господарство, закидують тепер світові ринки своїми дешевими молочарськими машинами, усунувши з деяких країн американських продуцентів. В останніх двох роках, як сильні конкуренти, особливо у текстильних виробах і в машинах, виступили Польща і Чехословаччина, яким колись Америка так багато допомогла через відому УНРРА, давши першу „трансфузію крови" у вигляді не лише сирівців, але також і прядільних машин.

З черги варто згадати Японію, яка, підсилившись при допомозі ЗДА, сьогодні вже одверто кокетує червоний Китай і постачає йому чимало виробів, що стоять на списку „заборонених стратеґічних виробів". Не так давно комісія, яка досліджувала, куди відпливає допомога, що її приділюють ЗДА різним країнам, виявила, що найближча союзниця ЗДА, Англія, постачає червоному Китаєві через Гонґ-Конґ ті вироби, які вона випродукувала з американської сировини у фабриках, побудованих за американські позички, які й надалі пливуть щедро до тієї країни.

Та найбільш цікава під цим оглядом є, без сумніву, пропозиція ОН (інспірована, очевидно, комуністами), щоб на майбутнє всю допомогу для економічно відсталих країн, яку на добрих 90% фінансують ЗДА, — розподілювати за ключем-схемою, що його встановить створена для цього „Комісія фінансової допомоги".

І хто ж будуть члени цієї „щ и р о жертвенної комісії"? Певно, що для декорації увійдуть в неї представники ЗДА, але без сумніву напхаються й „представники" СССР, Чехії, Польщі, „невтральної" Індії та Юґославії, які будуть розподіляти головним чином американські гроші в такий спосіб, щоб це сприяло поширенню і закріпленню комуністичних впливів у світі.

Трюк з розподілом економічної допомоги через ОН має на меті створити враження, що, мовляв, не ЗДА допомагають економічно тим країнам, які цієї помочі потребують, а „хтось інший", подібний до ЗДА своєю „великодушністю". Треба, однак, не забувати, що ця справа заторкує дуже глибоко престиж ЗДА, і тому слід сподіватися, що цей „добродійницький" плян залишиться тільки, так би мовити, „побажанням"...

ПРО ЗАПОВІТ ЛЕНІНА І ЩЕ ДЕЩО

Поминаємо лицьову, сказати б, сторону „секретної" доповіді Хрущова, бо про злочини Сталіна українська еміґрація списала вже грубі стоси паперу і — треба їй признати — своє завдання в розвінчуванні Сталіна в очах вільного світу успішно виконувала в міру своїх сил ще тоді, коли був він у повному блиску, а Нікіта Хрущов витанцьовував ще перед ним гопачка. В доповіді Хрущова цікавить нас не викривання давно вже відомого, а власне те, чого він у ній не договорив, що збрехав і що перекрутив. Лише в такій площині розглядаючи доповідь можемо дещо зрозуміти з плянів нових диктаторів і витягнути з неї щось корисне для нашої пропаґанди у вільному світі.

Хрущов, намагаючись вибілити компартію та її головачів, представляє Сталіна як узурпатора Ленінової спадщини, дармацю на найвищий пост у партії наставив Сталіна сам Ленін, і навіть цей пост — генерального секретаря — для нього спеціяльно придумав.

Як доказ того, що Сталін узурпував найвищу владу в партії, Хрущов витягає на світ Божий т. зв. заповіт Леніна, в якому цей перший большевицький пророк перестерігав своїх колеґ проти Сталіна. Автентичний текст „заповіту" появився був на Заході ще в кінці 20-х років, але Лев Троцький відпрепарував і сфальшував його в своїх мемуарах після того, як Сталін з Совєтського Союзу його депортував.

З інших мемуарів старих большевиків, що були „своїми людьми" у Кремлі, але з тих чи інших причин перестали бути „своїми" і опинилися за кордоном СССР, привертають увагу спогади якогось С. Дмітрієвського, що в 1931 році видав у Німеччині книжку п. з. „Сталін".

Про заповіт Леніна у спогадах Дмітрієвського читаємо, що був це, власне, не заповіт, а просто ряд нашкіцованих думок смертельно хворої людини про людей, можливих перемінників її влади. Ці думки-характеристики на 13-му з'їзді партії, в 1924 році, відчитано й обговорено. Уривок заповіту, що його оголосив Хрущов на 20-му з'їзді, в 1956 році, слово в слово збігається з текстом, що його подає Дмітрієвський у своїй книжці.

Убивчу, під оглядом большевицьким, характеристику (її Хрущов не відчитував) дав Ленін колишньому „наркомвоєнморові" — Троцькому, який був твердо переконаний в тому, що лише його „Ілліч" призначить своїм наступником. Про нього в заповіті сказано: „Чи не найздібніший з-поміж усіх, але занадто самопевний", і ще коротко: „не большевик". Ще з більшою зневагою згадано про Зінов'єва і Каменєва, що також претендували на совєтський престол: „Жовтневий епізод з цими членами ЦК (до большевицького перевороту в жовтні 1917 року Зінов'єв і Каменєв зайняли неґативну позицію — В. С-ко), звичайно, не є випадковістю, але ставити його їм за провину можна в такій же малій мірі як Троцькому його небольшевизм". Бухаріна Ленін схарактеризував, як занадто м'якого, абстрактного і схоляєтичного, а Пятакова — як уперту й тяжку людину, що зловживає адмініструванням: „люди для нього це — нумеровані машини".

Про Сталіна Ленін писав: „Сталін дуже брутальний, і ця його вада, яку можна толерувати в середовищі і у відносинах між нами, комуністами, стає нестерпною на посту генерального секретаря. Тому я пропоную товаришам обміркувати спосіб пересунення Сталіна з цього місця і призначити на це місце іншу людину, яка відрізнялася б від Сталіна тільки в одному, а саме, щоб була більш толерантною, більш льояльною, більш ввічливою і уважною до товаришів, а вдачу мала менш примхливу і т. д."

Отже, особи, що мала б засісти на його місці, Ленін не запропонував.

Коли за кулісами 13-го з'їзду партії — після смерти Леніна — прийшло до обговорення „заповіту", Сталін подав лицемірно уложену заяву, в якій просив, щоб його звільнили з посту генерального секретаря. Але цієї заяви пленум не прийняв і зобов'язав його залишитись. І голосували за нього, разом з усіма приявними, не тільки Зінов'єв та Каменєв, але й сам Троцький, бо зінов'євці і каменєвці вважали Сталіна за свого союзника в інтриґах проти Троцького, а Троцькому саме в зв'язку з Леніновим заповітом невигідно було зводити з Сталіним одвертий бій, хоч він аж до самої своєї смерти вважав себе за єдиноправного наступника Леніна. Найголовніше ж, що перерішило вибір Сталіна, це було те, що в „заповіті" жадного слова не було сказано про його партійні помилки чи збочення від ленінізму, а брутальність, нечемність та примхливість, що їх Ленін підкреслив у ньому, як вади, ніколи у большевиків до великих гріхів не належали. Тож, коли Сталін виступив і сказав: „Сам знаю, що я брутальний і гострий, але нічого не вдієш, такий народився", — учасники з'їзду вкрили ці його слова бурхливими оплесками. Через рік після цього з'їзду Сталін знов подавав пленумові заяву про звільнення з посту генерального секретаря, але його знову зобов'язали залишитись.

Цікаво, чому Ленін, який сам не відзначався чемністю і толерантністю, відсутність якраз цих чеснот підкреслив у Сталіна? Як виходить з документів, на брутальність Сталіна зареаґував Ленін не тому, що нею міг би він в майбутньому кривдити своїх товаришів, а тому, що брутально повівся Сталін супроти його жінки.

У своїй доповіді Хрущов наводить уривок з листа Леніна до Сталіна, в якому „Ілліч", беручи в оборону Надєжду Крупську, між іншим, пише: „... Ви дозволили собі брутальні докори проти моєї дружини... Я не думаю прощати так легко... і вважаю за звернене проти мене те, що було звернене проти моєї дружини. Тому прошу Вас обміркувати уважно, чи Ви згодні відкликати свої слова і вибачитись, чи волієте зірвати між нами зв'язки..."

Про конфлікт Сталіна з Крупською згаданий вище Дмітрієвський у своїй книжці пише, що причиною його був Троцький, якому вдалося підбурити проти Сталіна простакувату й заздрісну Ленінову подругу життя. Люди Троцького нашіптували їй, що Леніна, який тоді вже не виходив з свого мешкання в Горках, вона повинна тримати в курсі всіх справ, бо інакше, мовляв, Сталін захопить усе в свої руки. Круп-

(Закінчення на стор. 3-ій)

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(20)

О. Кульчицький

ПСИХОСОЦІЯЛЬНІ АСПЕКТИ „МОЙСЕЯ"

Ця концепція провідника, що в ній за словами самого поета „тремтить щось людське, м'яке", — є, безперечно, українським ориґінальним вкладом в проблему провідника під аспектом його „психологічної дії", дії на народ з метою формації його душі, згідно з словами поета: „Сорок літ, мов коваль, я клепав їх серця і сумління".

Ця концепція у своїх аналогіях до деяких напрямних політико-моральної, далекосхідньої філософії[4] вказує на можливості „азійського ренесансу в українських поняттях про провідника і народ". Мало розроблена у колі окцидентальної культури, визначує вона одночасно напрямок окреслення останньої психосоціяльної категорії, що про неї буде мова: категорії народу.

Категорія народу в поетичній візії Франка і в соціяльній психології

Концепція народу, зазначившися блискавками прологу та кінцевим образом народу „in stato renascendi", народу у поході, міститься в метафоричній притчі про дерева, що шукали собі володаря. У ній франківська інтерпретація народу, нації переступає далеко межі психосоціяльних підходів, хоча їх і не заперечує. До шістьох можливих націотворчих чинників, що про них говорить Сомбарт[5] — спільна мова, релігія, культура, спільнота історичної долі, спільнота землі, спільнота крови (раса) — Франко додає слідами німецької романтичної філософії, а мабуть і польських романтиків, ще один а вирішний чинник — „спільноту національного духа". Думаємо, що Франко напевно, якщо йдеться про дефініцію духа народу, приєднався б до погляду Фраєра: (H. Freyer: Geselschaft u. Volk, стор. 17), „Ці духи народів є індивідуальностями метафізичного значення, що не виводяться з чогось іншого і не дадуться звести один до одного, своєрідні аж доостанку... Народність стає таким чином центральним поняттям так етики, як і метафізики. Народ є для них (саме для романтичних німецьких філософів) не суспільним ладом в першому і найглибшому значенні, не впорядкованістю станів кляс, суспільних досягнень, але є для них... в першій мірі і в найглибшому значенні... психічно-духовою постаттю, — не є порядком суспільним чи державою, але є духом народу, народністю".

Подібно і в Сомбарта національний дух є вже у Франка категорією не соціяльної психології, але метафізики народу, хоча його поняття тісно із психосоціяльними категоріями зв'язане. Поняття духа народу припорядковується, за Сомбартом, з, одного боку, — кавзально — до об'єктивацій цього духа, — права, науки, мистецтва, словом культури, — з другого боку — телеологічно, в зв'язку із Геґелем, як теж із Св. Письмом, до свідомости післанництва. В поетичній візії „Мойсея" саме в цьому духові народу, добачується як його суть, його метафізичне призначення, його післанництво. Сутність кожного духа народу передусім у тому, що, як каже Франко, Єгова „посольство йому дав страшне під сімома печатьми, якого не можна призабути, якщо народ не має зустрітися із запитом: „Чом не тямиш посольства свого і його заповіту?"

Свідомі й несвідомі сили духа народу в повищому подвійному розумінні об'єктивацій культури і свідомости післанництва є силами, що вкладені в нього, „як квас в прісне тісто", стають рушійними чинниками його еволюції.

„Голод духа", „невідомий перст Божий", що керує тією еволюцією, як вираз відношення народу до трансцеденції, в цілковитій згідності із сучасною екзистенціяльною філософією, пов'язаний із „безіменним страхом", „жахом самоти" у масі, метафізичною лячністю „безодні старої" існування. Еволюція індивідуального народу включається в загальну еволюцію духа домаганням до народу „простувать в ході духові шлях і вмирати на шляху", — та погоджується вповні із влучною травестацією слів Канта в Сомбарта „Людство без національности є порожнє, національність без людства є сліпа".

Поетична візія суті народу у Франка є дальшим черговим доказом слушности наших міркувань про теж науково-теоретичну цінність мистецького, а через те квазі-феноменологічного схоплення сутностей психосоціяльної дійсности, а одночасно переконливим натяком для української філософічної думки на можливість розроблення теорії нації в площині сучасної філософії вартостей Шелєра, Гартмана і інших.

[4] Prof. Magnino: Breve nota sulla philosofia politico - moderne del Giappone.

[5] Werner Sombart: Vom Menschen.

ЗАКЛИК

УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ ДО УКРАЇНЦІВ У З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Громадяни!

Теперішня міжнародна ситуація вимагає від усіх українців, що розсіяні в країнах вільного світу, винняткового настороження й особистої активности.

Окрема роля припадає нам, українцям у З'єдинених Державах Америки.

Вам, Дорогі Земляки, відомі настрої керівних людей окремих держав вільного ще світу. Вам відомі їхні намагання й їхні виступи. Вам відома теперішня ситуація, витворена „новим" курсом політики й тактики керманичів імперії неволі. Від розвитку цієї ситуації і її вислідів уже в найближчому часі — залежатиме може й доля нашого народу. На найближчі роки, а — можливо — навіть на довгий, довгий час.

Момент дуже важливий, наше завдання — дуже відповідальне.

Наші спільні зусилля впродовж останніх років принесли поважну користь справі українського народу. Невпинна праця Відділів Українського Конґресового Комітету Америки, старання й виступи відданих справі Громадян, відомі ширші акції Централі, висвітлювання в пресових органах Українського Конґресового Комітету Америки, — дали в сумі те, що справа України й її Народу є сьогодні тут, у З'єдинених Державах Америки, загально відома й актуальна.

Все те сталося, дякуючи жертвенності тисячів національно свідомих, громадсько дисциплінованих, ідейних Громадян, що — вплачуючи постійно й систематично Національний Даток — творили і втримували фінансову базу для тієї праці — Український Народний Фонд.

Бо тільки на Українському Народному Фонді, цій Національній Скарбниці свідомого й діючого українства в З'єдинених Державах Америки, спирає всю свою, від нікого фінансово не залежну, політичну працю для української справи, репрезентуюча тут те українство й об'єднуюча його внутрі Організація — Український Конґресовий Комітет Америки.

То ж Український Конґресовий Комітет Америки висловлює високе признання й глибоку подяку Усім, що, сповняючи свою громадську повинність, працею для Громади й жертвенністю для Українського Народного Фонду, сприяли цьому нашому спільному, поважному успіхові.

Тепер же — маємо продовжувати цю нашу працю.

У цьому важливому, може й вирішальному в певному розумінні моменті, ми починаємо збіркову акцію на черговий діловий — 1956 — рік Українського Народного Фонду.

Від того, який буде стан Українського Народного Фонду в цьому новому діловому році — залежатиме й щирість нашої праці й кількість наших політичних акцій у рамках нашої допомоги українському народові в його боротьбі за повне визволення.

А ця боротьба йде — як стверджує сам окупант — на Українській Землі далі і невпинно.

Від того, який буде стан Українського Народного Фонду — залежатиме також і те, що скаже про свідомість, дисципліну й організованість та жертвенність нашої української спільноти тут прилюдна опінія З'єдинених Держав та з якою увагою й повагою поставиться вона до наших вимог і заяв, схвалюваних нашими маніфестаціями й резолюціями.

Від того залежатиме й успіх нашої праці тут — а далі: успіх справи нашого Народу.

Громадяни!

З повною вірою в те, що підтримаєте тепер, у цьому важливому моменті, усі заходи Українського Конґресового Комітету Америки виконати намічені й завершити вже започатковані актуальні політичні акції в користь справи українського народу, кличемо Вас, Ваші місцеві Організації й їхні Централі, подбати про збільшення засобів Українського Народного Фонду та, сповняючи почесну громадську повинність, вносити Національний Даток за 1956 рік!

Це наказує усім нам наше національне сумління.

Це маємо зробити тому, що всі розуміємо вагу теперішнього часу і відчуваємо важливість того, що тепер діється.

Нашими засобами продовжуватимемо нашу працю для нашого народу!

І для добра, безпеки й майбутнього З'єдинених Держав Америки!!

Ню Йорк, у червні 1956 р.

Екзекутива Українського Конґресового Комітету Америки:

Лев Є. Добрянський, голова; **Дмитро Галичин**, президент; **Антін Батюк, Степан Спринський, Іван Харамбура, Олена Лотоцька, Йосиф Лисогір, Петро Павлович** — віце-президенти; **Ігнат Білинський, Теодор Миник** — секретарі; **Михайло Пізнак** — скарбник; **Степан Ярема** — екзекутивний директор.

КАТИ ПРО СЕБЕ

ТЕКСТ СЕКРЕТНОЇ ПРОМОВИ ХРУЩОВА ПРО ЗЛОЧИНИ СТАЛІНА

(16)

ХРУЩОВ ХОЧЕ „ПРАВДИ"

Сталінові дуже подобалось дивитися на фільм „Незабутній 1919-й рік", де показано його на приступці панцерного авта, з якої він побиває ворога своєю шаблею. Хай Климентій Єфремович (Ворошилов), наш дорогий приятель, знайде в собі відповідну відвагу і напише правду про Сталіна, бо ж він таки знає, як Сталін боровся. Кожний похвалить таке діло, народ і партія. Навіть внуки подякують йому. (Довгі оплески). Коли говориться про події Жовтневої революції і про громадянську війну, то створюється враження, що Сталін відігравав завжди головну ролю, наче б завжди і всюди Сталін підказував Ленінові, що робити і як робити. А втім, це — очорнювання Леніна. (Довгі оплески). Я, мабуть, не згрішу проти правди, коли скажу, що 99% осіб приявних тут чули й знали про Сталіна перед 1924 роком дуже мало, тоді як Ленін був відомий усім: він був відомий усій партії, усій нації, від дітей до сивобородих дідів. (Гучні, довгі оплески). Все це має бути згідно з правдою перевірене так, щоб історія, література і мистецтво відповідно насвітлили ролю В. І. Леніна і великі діла нашої Комуністичної партії та совєтського народу — творчого народу. (Оплески).

Товариші! Культ особи спричинив прийняття фальшивих принципів у партійній і господарській діяльності. Він довів до порушення права у внутрішньому житті партії і совєтської демократії, до заскорузлости в адміністрації, до зловживань різного роду, які покривали хиби та замазували дійсність. Наша країна породила багато підлещувачів і спеціялістів у фальшивому оптимізмі та перекручуванні. Ми не повинні також забувати, що наслідком численних арештів серед партійних, совєтських і господарських керівників, багато хто з працівників почали працювати непевно, виявляли надмірну обережність, боялися всього нового, лякалися власної тіні і почали виявляти менше ініціятиви у своїй праці.

Візьміть, наприклад, партійні й совєтські резолюції. Підготовляли їх за трафаретом часто не беручи під увагу дійсної ситуації. Це пішло так далеко, що партійні працівники, навіть на найкоротших зборах, відчитували свої промови. Все це викликало небезпеку сформалізування партії і совєтської праці та бюрократизації цілого апарату. Небажання Сталіна признавати життьову дійсність і факт, що він не був свідомий дійсного стану справ на периферії, може бути ілюстрований його вказівками у сільсько-господарській ділянці. Всі ті, які хоч трохи цікавилися ситуацією в країні, бачили труднощі в сільському господарстві. Але Сталін ніколи цього не помічав. Чи ми говорили про це Сталінові? Так, ми говорили йому, але він не підтримував нас. Чому? Тому, що Сталін нікуди ніколи не виїздив і не бачив міських та колгоспних робітників. Він не знав справжньої ситуації в країні. Він знав країну і сільське господарство тільки з фільмів. А ті фільми прикрашували й підмальовували положення в сільському господарстві. Багато фільмів змальовували життя колгоспників так, що в них аж столи вгиналися під тягарем індиків та гусок. Можливо, Сталін думав, що воно дійсно так було. Володимир Ілліч Ленін дивився на життя інакше. Він завжди був близький народові. Він звик приймати делеґації від селян і часто промовляв на робітничих зборах. Він звик відвідувати села і говорити з селянами. Сталін відсепарував себе від народу і ніколи нікуди не ходив.

Це тривало десятками років. Останній раз він відвідав одно село в січні 1928 р., коли був у Сибіру в зв'язку з хлібозаготівлями. То як він міг знати про те, що діється в країні? І коли йому одного разу, під час дискусії, сказали, що ситуація в країні трудна і що особливо зле з годівлею худоби та продукцією м'яса, була створена комісія, яка мала за завдання приготовити резолюцію під назвою „Заходи щодо дальшого розвитку годівлі худоби в колгоспах і радгоспах". Ми опрацювали той проєкт. Звичайно, наші пропозиції в той час не вичерпували всіх можливостей, але ми накреслили способи, якими можна було б піднести годівлю худоби в колгоспах і радгоспах. Ми запропонували тоді підвищити ціни на ті продукти, щоб заохотити колгоспників, робітників МТС і радгоспів до кращого розведення худоби. Але нашого проєкту не прийняли, а в лютому 1953 року відклали його зовсім набік. Що більше, коли розглядалося той проєкт, то Сталін запропонував, щоб податки, що їх платили колгоспи і колгоспники, збільшити на 40 мільярдів рублів. На його думку, селянинові добре жилося, і він мусів продати тільки на *одну* курку більше в рік, щоб заплатити повністю податок. Подумайте, що це значить 40 мільярдів рублів — це напевне така сума, яку колгоспники не дістають за всі продукти, продані державі. Наприклад, у 1952 році колгоспи і колгоспники дістали 26,280,000,000 рублів взагалі за всі продукти, доставлені й продані державі. Отож, чи Сталінова позиція базується на будь-яких даних? Ясно, що ні.

У таких випадках факти і цифри не цікавили його. Коли Сталін щонебудь сказав, то це значило, що так воно і є, бож, зрештою, він був „геній", а геній не потребує обчисляти, він потребує тільки глянути і може відразу сказати, як повинно бути. Коли він висловлював свою думку, кожний мусів повторювати її і дивуватися його мудрості.

ЯК СТАЛІН КЕРУВАВ ДЕРЖАВОЮ

Але скільки мудрости вміщалося в пропозиції Сталіна збільшити сільсько-господарські податки до суми 40,000,000,000 рублів? Ніякісінького знання чи мудрости в цій пропозиції не було і не базувалася вона ні на якій дійсній оцінці господарської ситуації, а тільки на фантастичних ідеях людини, цілком відірваної від дійсности.

Сьогодні ми почали поволі знаходити вихід з тяжкої сільсько-господарської ситуації. Промови делеґатів 20-го з'їзду припали нам усім до вподоби. Ми щасливі з висловленого багатьма делеґатами в їхніх промовах запевнення, що вже є передумови для здійснення шостої п'ятирічки в ділянці сільсько-господарського поголів'я на протязі не п'яти років, але двох або трьох років. Ми певні, що завдання нового п'ятирічного пляну будуть виконані успішно! (Довготривалі оплески).

Товариші! Якщо ми гостро критикуємо сьогодні культ особи, який вибуяв так за Сталінового життя, і якщо говоримо про всілякі неґативні явища, спричинені цим культом, таким чужим духові марксизму-ленінізму, багато людей може запитатися: Як це все могло статися? Адже Сталін очолював партію і країну на протязі тридцяти років і чимало перемог здобуто за його життя. Чи ми можемо це заперечити? На мою думку, таке питання і в такий спосіб можуть ставити тільки люди засліплені, загіпнотизовані культом особи, тільки ті люди, які не розуміють суті революції і совєтської держави, тільки ті, які не розуміють справді по-ленінськи ролі партії і народу в розвитку совєтського суспільства.

Соціялістичну революцію здійснила робітнича кляса разом з незаможним селянством, при частинній підтримці середньозаможних селян. Її здійснив народ під проводом большевицької партії. Велика заслуга Леніна в тому, що він створив войовничу партію робітничої кляси, але він був озброєний марксистським розумінням законів соціяльного розвитку і свідомістю перемоги пролетаріяту в боротьбі з капіталізмом. Ленін загартував нашу партію в горнилі революційного змагання народних мас. Під час цієї боротьби партія вперто боронила інтереси народу, стала його досвідченим проводирем і повела працюючі маси до влади, до створення першої соціялістичної держави.

Ви добре пам'ятайте мудрі слова Леніна, що совєтська держава є сильною тому, що народні маси сповнені свідомости, що історію творять мільйони і десятки мільйонів народу.

Наших історичних перемог ми досягли завдяки організації. Ці перемоги є вислідом великого рушення й активности народу і партії, як цілости. Вони ані трохи не є плодами Сталінового керівництва, як це представлювано в період розцвіту культу особи.

Якщо ми розглянемо цю справу, як марксисти і ленінці, то ми мусимо ствердити рішуче, що провідницька практика, яка почала проявлятися в останніх роках Сталінового життя, стала поважною перешкодою на шляху совєтського соціяльного розвитку.

Сталін іноді цілими місяцями не брав під розгляд надзвичайно важливих проблем, зв'язаних з життям партії і держави, — проблем, що їх розв'язки не можна було ні в якому випадку відкладати. Наші мирні взаємини з іншими державами були дуже часто під час Сталінового керівництва загрожені, бо рішення однієї людини можуть спричинити і дуже часто спричиняють великі ускладнення в цих взаєминах.

(Далі буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шикаґо, Ілл.

Культурні імпрези. — Вистави Театру з Филаделфії.

Після деякого розчарування образом нашої фільмової продукції „Гуцулка Ксеня", громадянство Шикаґа дістало повну винагороду трьома виставами театру Володимира Шашарівського з Филаделфії. Першого вечора ми побачили п'єсу д-ра Григора Лужницького п. н. „Інваліди", в якій цікаво подуманий конфлікт не мав належного поглиблення і тому, проти заміру автора, зійшов на другий плян, нехотячи висуваючи наперед питання нашого громадського та політичного порядку, подані легкими жартами. Сучасна драматургія не послуговується вже такими шекспірівськими засобами, як привиди, марева чи духи. Вона також не висловлює трагічних людських переживань при помочі продовгуватих та патетичних декламацій. І тому така добра артистка, як Віра Левицька, не могла віддати тієї пристрасти та жаги життя, яка була подумана для цієї ролі, бо була обтяжена довгими балачками. Тому ця пристрасть виявилася в ролі, де було менше слів, а більше залишено місця для індивідуальної інтерпретації актора, а саме в ролі о. ігумена, яку дуже добре заграв Володимир Шашарівський, який хоч і закований самодисципліною та зодягнутий чернечою рясою, тонкою та продуманою грою віддав те, що автор призначив головній героїні. П'єса все ж мала темпо, поодинокі сцени добре пов'язані, цілість віддавала вірно галицьке інтеліґентське середовище.

Друга вистава — це легка німецька комедія Шварца і Лєнбаха „Влакитний Генрих", що рядом прекомічних ситуацій висміває німецьку аристократичну сферу; для Европи ця комедія не перестала бути актуальна, хоча в демократичній Америці вона не має відповідного клясового ґрунту. Артисти грали блискуче. На перший плян висунулася пані Степова-Карпяк; їй гідно секундували панове Шашарівський та Рудакевич. Ця трійка грала так знаменито, що глядачі від сміху не могли заспокоїтись, і хоч назагал наша публіка реаґує повільно, то все ж артистів заглушували оплесками. Всі інші ролі коректно і старанно виведені. Справдешньою і дуже приємною несподіванкою була п'єса Миколи Понеділка „А ми тую червону калину...". Динамічна, наснажена напруженістю дії; чітка акція, добре і цікаво зав'язаний драматичний конфлікт, характеризували п'єсу і пригадали численно зібраним глядачам недавні трагічні події. Великої правди досягла пані Степова-Карпяк своєю грою у ролі жительки табору з Наддніпрянщини. Дуже добре грала пані Рудакевич, а до високого рівня тих двох чоловиих артисток зовсім дострої́лися пані Шашарівська, Калиняк і зовсім ще молода, артистка, яка грала ролю жінки майора МВД Кореня. З чоловічих роль визначився і тут Володимир Шашарівський, який дав добру гру та маску у ролі полковника МВД. Всі інші чоловічі ролі добрі.

Концерт самодіяльних гуртків СУМА.

Невтомні інструктори та виховники сумівської молоді приготовили весняний Концерт, в якому сумівці показали свою працьовитість, а інструктори знання та посвяту для української молоді і культури. Першою несподіванкою був хор, що під дириґентурою проф. Омеляна Плешкевича відспівав „Туман хвилями лягає" з опери М. Лисенка „Утоплена". Інші хорові точки, а саме „В'язанка українських пісень", залишили подив у слухачів для цього високо кваліфікованого дириґента що впродовж трьох місяців зумів з невироблених голосово співаків створити здисциплінований, хоч ще не цілком зіспіваний, але добрий хор. Приємно було дивитися і слухати, як професор Плешкевич своїм камертоном передавав співакам свою душу і темперамент. Заслужено публіка не пускала дириґента і хористів зі сцени.

Цікаві були також танкові точки у виконанні смотриків та старших сумівців. Особливо подобались „Чумак", „Козачок" та „Катерина", але дещо твердша рука інструкторки пані Шуть молодим танцюристам не то, що не зашкодила б, а навпаки, вона допомогла б досягти рівности кроків і рухів. У стилізованих танках, що на програмках треба зазначити, єдність лінії, яку мусить творити ціле тіло танцюристки — це невідклична вимога. Дуже подобалась мала Галя Перун у танку „Ст. Луїс Лейді". Серед танцюючої групи вибивається великий, безсумнівний талант, а саме мала дев'ятилітня Іня Гікава. З повною відповідальністю мушу про неї висловитись з найвищими похвалами: легкість весняного леготу, незвичайна в такої дитини, жіноча ґрація, ніжність і м'якість рухів викликали серед публіки загальний подив і бурхливі оплески. Це мале талановите дівчатко відтворило танком картинку: „Не хочеться шити", яка і подає основи на великі сподівання. Пані Костелина відспівала „Вечірню пісню" Стеценка і „Чого вода каламутна" — Лисенка. Вірш Лесі Українки „Де тії струни", який був поважний на цей вечір, рецитував п. В. Крушельницький. Також не цілком щасливо була підібрана „Грішниця" Лесі Українки, інсценізація у виконанні Драм. Гуртка СУМА. В цьому фраґменті вибилася як добра рецитаторка п-на Ева Гулик, яка має дуже гарну красоту і звук голосу, почуття поміркованости та зрозуміння того, що вона деклямує. Ця молода дівчина, окинока серед молодого жіночого доросту в Шикаґо, має дані стати на зміну старшому поколінню — рецитаторок.

Концерт закінчувала музична частина у виконанні духової оркестри СУМА. Від останнього власного концерту — оркестранти багато піднесли свою техніку, ритм та зіграність. Добрим темпом та життєрадісністю визначався „Марш СУМА", аранж. проф. І. Варабашем на теми двох наших пісень: „Гей та на горі" і „Дівка в сінях стояла". Крім пісні „Наші Карпати", аранж. проф. Варабашем, якої перша частина — власна композиція проф. І. Варабаша є найкраща, — всі інші точки програми були нові. Дуже добре вийшли „Гандзя" і В. Билева „Там на горі сніг біленький". Вальсам „Мрія" Билева і „Як з Бережан до кадри" недостає ще легкости, яку напевно сумівці в скорому часі здобудуть. Оркестра і її дириґент проф. І. Варабаш втішаються великою любов'ю та пошаною публіки.

Дальший поступ сумівських оркестрантів зумовлений переходом до поважної клясичної музики, без якої ані піднесення техніки гри, ані поглиблення інтерпретації не є можливе. Тому СУМА в Шикаґо, маючи одного з найкращих дириґентів дутих оркестр — проф. Івана Варабаша, — напевно скоро возьметься до скарбів клясичної музики, яка буде цікава і виховна також і для слухачів.

Останній концерт показав, що культурна праця самодіяльних гуртків має не тільки виховне значення, але вона видвигає молоді таланти, які серед великого культурного світу, в якому ми найшлися — так дуже нам потрібні.

Дора Левицька.

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

КОНЦЕРТ РОМАНА РУДНИЦЬКОГО В ТОРОНТІ

Дня 10 червня ц. р. в залі УНО Роман Рудницький дав свій перший самостійний концерт у Торонті. Програма складалася з таких творів: Бах-Бусоні-Шакон, Бетховен — соната оп. 10 Нр. 2 Ф-Дур, Брамс — дві Рапсодії (г-моль і ґ-моль), а друга частина — менші твори: Равель, Дебюссі, Догнані, Барток, Гранадос та Альбеніз.

Своєю появою та природністю Роман Рудницький зразу здобув собі симпатію публіки. Ця незвичайно обдарована дитина вражає слухача передусім своєю непомильною музичною пам'яттю. Іноді проявляється в нього гарний сонорний удар та зрілість у вираз. Ці прикмети дають підставу сподіватися, що його талант розвинеться до верхів майстерности, а не залишиться в стадії короткотривалої атракції дитини - віртуоза.

Приходиться нам тут на думку одно місце з роману Томаса Манна „Цауберберг". Йде там мова-міркування про час у філософському розумінні. — Безконечно ушляхетнити час, частину дочасного існування людини, в цьому Манн бачить одне із завдань музики. Але малий Рудницький з часом переганяється. Діточа вітальність та самопевність підганяє його чимскорше розправитись з твором та впевнити слухача, як дуже він це знає. Ця заввага стосується передовсім першої частини програми. В другій частині програми в менших формах, Роман Рудницький показав змисл для ритмічної прецизії та відмінних красок (Дебюссі). Вияв свого хлоп'ячого гумору дав в „Сеґідійяс" Альбеніза.

Для дітей, що численно прийшли на цей концерт, Роман дав гарний приклад та заохоту до пильної праці.

Взагалі ж концерт був приємною й вдатною атракцією.

Х. К.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ПРО ЗАПОВІТ ЛЕНІНА І ЩЕ ДЕЩО

(Закінчення зі стор. 2).

ська раз-у-раз телефонувала до Сталіна, вимагаючи інформацій. Сталін, обурюючись проти „опіки" над ним збоку Крупської, часто на запити її зовсім не відповідав, і тоді вона бігала до Леніна скаржитись.

За кілька днів перед другим ударом, що звів Леніна в могилу, група Троцького використала проти Сталіна жорстокі репресії, що їх він застосував на Кавказі проти грузинських націонал-комуністів. До цих репресій причетні були також Молотов, Ворошилов, Дзержинський і Орджонікідзе. Таким чином Троцький бив не тільки по Сталінові, але й по його людях.

Ленін написав Троцькому записку з просьбою взяти на себе „грузинську справу" і розглянути її на ЦК партії, а рівночасно продиктував стенографістці наведений вище лист до Сталіна, в якому погрожував йому зірванням відносин. Коли Крупська ще раз зателефонувала до Сталіна в якійсь справі, він її вилаяв „останніми словами". Крупська заплакала й побігла до Леніна. Хворі нерви Леніна не витримали і він, наказавши негайно вислати продиктованого стенографісткці листа, знепритомнів. Після другого і останнього удару з ним уже було скінчено.

Наступного дня Сталін вислав до Крупської листа з перепрошенням, але при особистій з нею зустрічі накинувся на неї з найгрубішою лайкою, обвинувачуючи її в тому, що це вона спричинила смерть Леніна. Він погрожував їй, що обвинуватить її в цьому перед усією партією і розкриє всі її дрібні інтриги. Переляканa Ленінова жінка пообіцяла надалі не втручатися ні в які партійні справи, дала слово мовчати про лист Леніна і звернула Сталінові його власний лист.

Отакі то „тайни кремлівського двору", що їх тепер розкриває Хрущов, але розкриває частинно, догори ногами, так, як це вигідно йому та його кліці. Вертаючись до культу Леніна, сталінські „сироти" топчуть у багно другого і ідеалізують першого большевицького диктатора, дармащо за життя з багна вони обидва й не вилазили.

В. С-ко

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Про переселення лемків

Як уродженець Лемківщини, я прочитав з інтересом гарну та цікаву статтю п. С. Женецького п. заг. „Лемківщина плаче". Тим не менше я не в силі погодитися з уступом тієї статті п. заг. Переселення на „землі одзискане". Автор подає, що по невдатних спробах совєтських аґентів намовити лемків до добровільного переселення, взявся до тієї акції, комунопольський уряд восени 1947 р. і перевів безоглядно і жорстоко виселення усіх лемків на т. зв. „одзискане земє". Так генезу переселення, як й його перебіг і дату подав автор незгідно з справжніми подіями.

Події ці відбулися так:

Дня 16 серпня 1945 р. Совєти підписали з комунопольським урядом умову про кордони на лінії Керзона та про переселення поляків зі сходу тієї лінії на територію Польщі, а всіх українців і білорусинів на сторону совєтську. Цього переселення вимагали передусім большевики. Ішло їм про те, щоб з Надсяння і Лемківщини усунути наше населення, яке давало опору і поміч бійцям УПА. А саме в тому часі ці терени контролювали геройські командири УПА Захід-Хрін, Бурлака, Крилач, Громенко й інші.

І ось незабаром згідно з тією умовою польські військові відділи і поліційні під директивою совєтських місій та за їхніми вказівками переводили безоглядно, жорстоко і часто криваво переселення нашої людности на цілому Закерзонню на схід, на терени большевицькі. Оте виселення мало бути після умови переведене найдалі до кінця червня 1946 р. Коли по цьому реченні місії совєтські від'їхали, решту нашого населення, переважно з Лемківщини повіту ліського і Надсяння, в числі коло 40,000 осіб, польський комуністичний уряд переселив до Східньої Прусії і на так зв. „одзискане земє". Це переведено до кінця 1946 р. Акцію виселення описали дуже основно в своїх записках бійці УПА, а ті записки використав Юліян Бескид-Тарнович в своїй книжці п. заг. „На згарищах Закерзоння".

Мгр. Володимир Бучацький.

НАТАЛКА ПАЛІДВОР ЗАКІНЧИЛА КАЛЕДЖ З ДУЖЕ ДОБРИМ УСПІХОМ

Наталка Палідвор, донька Василя і Марії, зі Стемфорду, Коннектикат, закінчила студії з дуже добрим поступом і дістала диплом „бакалявра оф артс" в Каледжі в Ню Рошел, Н. Й., де вона студіювала історію.

Наталка Палідвор

Вона почала вчитися в гімназії в Байройті, Німеччина, але в 1949 році приїхала з своїми батьками до ЗДА і тут в Стемфорді, Коннектикат, закінчила середню школу (гайскул). Щоденник „Стемфорд Адвокейт" повідомив про те, що 4-го червня вона закінчила Каледж в Ню Рошелл, Н. Й. Там вона була головою Німецького Клюбу і членом Клюбу Альфа Альфа, до якого належать студенти, що цікавляться філософією. Панна Наталка Палідвор буде продовжувати студії історії, щоб здобути ступінь магістра. Вона і члени її родини є членами 350 Відділу Українського Народного Союзу.

Коли Ви вважаєте себе політичним еміґрантом — амбасадором України, та знаєте про великий вклад Українського Народного Союзу в змаганнях за права України та українців, Ви напевно свідомі обов'язку бути членом цієї організації.

ЩО РОБИТИ З ОЩАДНОСТЯМИ?

(До оголошення King Merritt на 3-ій сторінці)

Найновіші статистики показують, що під сучасну пору, коло 8 мільйонів мешканців ЗДА є власниками тих чи інших акцій (шерів). Наприклад, акції всім знаної Белл Телефон Ко., майно якої перевищує 15 більйонів долярів, є в руках 1,300,000 людей! Найбільший індустріяльний концерн в світі, Дженерал Моторс, має коло 500,000 акціонерів. Ці й інші приклади доказують, що господарська структура ЗДА зазнала великих змін: давніший „великий капіталіст" або звичайно „капіталіст" зник, а на його місце прийшов „народний капіталіст" в повному значенні того слова. Коло 1/3 акціонерів в ЗДА походять з тих шарів американського суспільства, які заробляють не більш 5,000 дол. річно. Ці „малі капіталісти" поділяють заробітки цих компаній так само як і „великі капіталісти", іменно в пропорції до числа акцій. Ця пропорційність заробітків і спосіб праці біржі є головними атутами вільної господарки.

Пересічний американець слідить за біржою з великою увагою і тому не диво, що фінансові і біржеві сторінки газет є для нього найцікавіщими. Ті довгі колюмни цифер, які показують останні ціни акцій на біржі, віддзеркалюють кожного дня пульс господарського життя країни, надії і сподівання великих і малих інвесторів.

Для новоприбулих до ЗДА інвестиції грошей в акції є, поза малими вимками, річчю незнаною. Погані досвіди в Европі, війни і інфляції, знищили мастки, а заразом і довір'я. Поруч цього, в старому краю біржеві операції були для українців річчю майже незнаною і заразом непопулярною. Більшість европейців є тої думки, що біржа доступна тільки багатирям і упривілейованим; загальна думка була така, що людина з-поза певного круга втаємничених, не мала на біржі більше шанс, чим граючи в карти або на конях!

Цей спосіб думання абсолютно не відповідає американській ментальності. Сталий поступ в американській індустрії і неминучі інфляційні тенденції навчили американців, що в ніякому випадку не є добре, щоб гроші лежали безчинно! За виїмком деякої „резерви" в формі асекураційних поліс і невеличкого банкового конта, типовий американський „народний капіталіст" інвестує частину своїх грошей в акціях (шерах). Робить він це з двох причин: попершe тому, що дивіденди, що їх платять компанії, значно перевищують тих 2 чи 3%, що їх платять банки; подруге, інвестуючи гроші в акціях, він має змогу значно збільшити свій капітал, якщо ціна на акції піде вгору. А коли йде про ціни на акції, то за останніх 5 років вартість акцій деяких чільних компаній зросла вдвоє або навіть і втроє! А те мале число українців, які заінвестували гроші в Інвестиційних Фондах (Мючуел Фандс), може вже також похвалитися значними успіхами.

Дехто побоюється, що після феноменального зросту цін на акції за останніх 5 років, теперішня їх ціна є зависока і тому не оплачується тепер інвестувати гроші в акціях. На думку фінансових спеціялістів, такі побоювання є безпідставні. Навіть в тимчасовому застою, все є компанії, які працюють успішно і тим самим дають нагоду своїм акціонерам добре заробляти, так під оглядом дивіденд, як і зростом вартости акцій. З цього висновок ясний: найважливішим фактором при інвестиції грошей в акціях є вибір правильних акцій в відповідний час, а до цього потрібно поради доброго знавця. Інвестиційні Фонди (Мючуел Фандс) мають таких знавців, і тому всі ті, що не визнаються на біржі і на акціях, а хотіли б все ж таки користати з нагоди, повинні інвестувати в Інвестиційних Фондах.

Кожний власник акцій знає добре, що вартість його інвестицій є мінлива, відповідно до стану на біржі; одначе, при правильному урізноманітненні, то значить, інвестуючи в різних акціях з різних ділянок господарки, риск може бути зменшений до мінімум. Коли ми вже згадали про риск, то слід пам'ятати, що немає на світі абсолютно певної інвестиції. В банку гроші є певні, але тільки фізично; банкнот — це тільки кусник паперу, який представляє собою якусь покупну вартість. На жаль, багато людей цього не розуміють, згл., не звертають на це увагу. В засаді, це справа проста: чим вищі кошти прожитку, тим менша вартість доляра, отже тим менша його покупна вартість. Це називається інфляція і вона діє безперервно, а ми це відчуваємо на власних кишенях: ціни на різні товари стало йдуть вгору, атже вартість наших долярів стало меншає.

Як інфляція впливає на різні роди інвестицій, можна б показати на такому прикладі: в 1945 р. чотири американці вибралися в подорож довкола світу. Кожний з них залишив вдома по 10,000 дол.; перший замкнув гроші в сталеву касу, другий вложив свої гроші до банку, третій купив дім, а четвертий інвестував своїх 10,000 дол. в акції. По десяти роках подорожі всі чотири повернулися до дому. Перший, себто той, що замкнув гроші до сталевої каси, ствердив, що він, щоправда мав 10,000 дол., але за ті гроші міг купити тільки дещо понад ½ товарів, які він був би купив тому 10 років, бо ціни зросли майже вдвоє. Той, що зложив гроші до банку, ствердив, що йому прибуло майже 3,500 дол., отже він тепер мав 13,500 дол., але їх покупна вартість в порівнянні з 1945 р. була тільки 8,900 дол.; ціна дому третього подвоїлася, але по відтягненні всіх видатків, зв'язаних з купівлею, податками, направками і врешті коштами продажу, йому осталося приблизно 16,000 дол., а їх покупна вартість була коло 11,000 дол. Одинокий дійсний заробіток мав четвертий, бо вартість його акцій зросла до 37,000 дол., а їх покупна вартість, в порівнянні до 1945 р., була коло 25,000 дол.

Тяжко сказати чи наступних 10 років будуть такими успішними, як тих 10 років, про які мова. Натомість одне є ясне: плянуючи і дбаючи про свою будучність, всі без різниці, давні чи нові іміґранти, повинні вивчати і досліджувати нові, модерні способи і методи інвестицій і їх величезні можливості. Є незаперечним фактом, що матеріяльний стан новоприбулих щораз то кращає і їх ощадності зростають. Скорше чи пізніше вони стрінуться з питанням: „що я маю робити з моїми ощадностями?" Давати їх до банку на 2 чи навіть і 3%? Чи може інвестувати модерно, по-американськи? Ті, що хочуть вибрати цей другий спосіб, повинні вже цікавитися цими справами від тепер.

Кучмипель

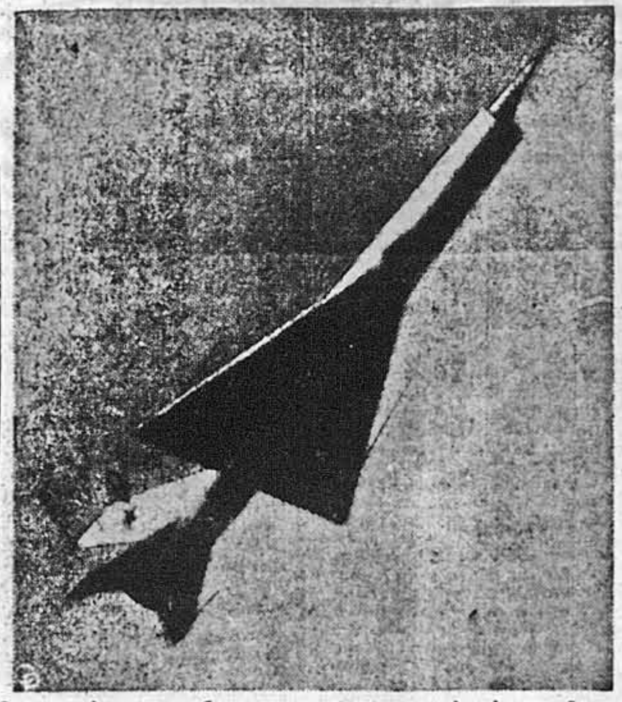
Хроніка українського життя

В Арґентині

З ТАЄМНИЧИХ АРХІВІВ ПЕРОНІСТИЧНОГО РЕЖИМУ

(єдо). Щоденник Ля Пляти, столиці буенос-айреської провінції „Ель Діа" в числі з 21-го квітня ц. р. видрукував зміст таємної інформації секретаріяту політичних справ при пероністичному урядові. Присвячена вона діяльності єзуїтів в Арґентині, і до тієї діяльности прилучено й українських оо. Василіян, яким віддано добру половину всієї тої інформації. За тією інформацією українські оо. Василіяни — то „єзуїти східнього обряду", бо орден оо. Василіян, мовляв переформували в 1880 р. оо. Єзуїти. Саме тому Ватикан в останніх часах іменує українських католицьких єпископів усе з-поміж оо. Василіян. Інформація спиняється докладніше над діяльністю Владик Богачевського і Сеншшина в ЗДА, і подає, що ніби начальником усіх оо. Василіян у Бразилії і в Арґентині є єпископ Ладика, в Канаді, а в Арґентині зокрема о. Де Режіс (москвофіл французького походження, помер минулого року). Перечисливши головні осередки діяльности оо. Василіян в Арґентині, інформація підкреслює, що вони пов'язані також із українськими організаціями політичного проамериканського характеру, як „Просвіта" на вул. Солер і Український Допомоговий Комітет при вул. 24 Новіембре (де знаходиться і осідок Українського Центр. Репрезентації). Ці організації мають, мовляв, тенденції на користь ЗДА, і тому працюють проти тих, хто не помагає ЗДА, себто проти комуністів, але й „проти третьої позиції, яку займає уряд."

ТЕ, ЩО ПОКАЗУВАЛИ ТВАЙНІНҐОВІ У МОСКВІ

Один з сімох новозбудованих совєтських літаків, що їх показано шефові американських летунських збройних сил ген. Натанові Твайнінґові під час його відвідин у Москві. Ці дельто-подібні літаки мають робити, за совєтськими інформаціями, приблизно 680 на годину.

Тіто переговорює з румунськими комуністами

Букарешт. — Юґославський диктатор Йосиф Тіто прибув в понеділок у поворотній дорозі з Москви до столиці Румунії Букарешту, де його також прийняли з парадою, хоч не такою, як у Москві. Дводенне перебування Тіта в Букарешті буде виповнене розмовами з румунськими комуністами про взаємини між комуністичними партіями сателітських держав і західніх країн, які не стояли в такій тісній залежності від Москви, як сателітські комуністи. Поворот Тіта до Беоґраду передбачають на середу по полудні або на четвер вранці. Його приїзд, мабуть, зійдеться з від'їздом до Америки американського амбасадора Джеймса Рідлберґера. З американської сторони пояснюють, що від'їзд Рідлберґера заповіджено на той день давно і тому це звичайний припадок, що саме тоді повернеться з Москви Тіто, з яким Рідлберґер, мабуть, вже не матиме часу розмовляти. Чужинецькі кола в Беоґраді очікують заяви Тіта щодо дальшого відношення Юґославії до Заходу. Назагал панує здивування, що Тіто, який дуже дбайливо старався зберігати „рівновагу" поміж Сходом і Заходом, допустив до того, щоб совєтські проводирі, промовляючи до нього, накидалися на Захід, і що він не спростував досі заяви Жукова, що СССР і Юґославія „маршуватимуть в найближчій війні пліч-о-пліч".

Посмертна Згадка

ТЕКЛЯ ФУЧИЛО, членка 198 Відд. УНСоюзу в Port Jervis, померла 8-го червня 1956 р. Походила з села Сусулів, пов. Рудки, Галичина. Полишила в смутку двох синів, дві невістки і 3 внуки. Похована на катол. цвинтарі в Port Jervis. В. Їй П.!

А. Сидор, секр.

ТАРЗАН, ч. 3692. Смерть пройшла мимо.

Коли постріл рушниці відгомоном відбився в тиші джунглів...

...таємничий стрілець із тріюмфом вдарив по своїй рушниці і зник в гущавині!

Але передчуття небезпеки спричинило те, що Тарзан, в хвилині, коли людина натиснула на курок, обернувся вбік, — і куля лише злегка зачепила його череп. Опритомнівши, мавполюдина почала шукати сліду свого невідомого ворога!